

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΔΕΘΝΗΣ ΖΩΗ

1964: Ο ΓΡΙΒΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ : 1972

Κυκλοθυμική ή κρίσις του Κυπριακού

Η ΚΥΠΡΟΣ είναι μία νήσος υπερφορτωμένη από κινδύνους ορατούς τε και άοράτους. Τά άντικειμενικά στοιχεία της εκεί καταστάσεως θα άρκοϋσαν διά νά εκφάρασουν την κρισιμότητά της. Όμως τό χειρότερον είναι ότι κατά κοινήν συνείδησιν οι άστάθημητοι κίνδυνοι υπερέχουν των σταθμητών.

• "Αν και κατά την παρούσαν φάσιν τό φαινόμενον άποκορυφούται, πάντως δέν είναι νέον. 'ΕΕ άσταθμητών κινδύνων άνέκυψεν ή άπόπειρα δολοφονίας του Μακαρίου, εκ της όποιας εγγλύτωσεν ως εκ θαύματος. 'Αλλά μήπως είχε ποτέ πιθανολογηθή καν ή περίπτωσις καταλήψεως υπό «ένόπλων φαντασμάτων» ένός φρουρίου της άγγλικής άποικιοκρατίας, τό άστυνομικό σταθμού Λεμεσού;...

• Αύτά τά κρούσματα βίας δέν είχαν βεβαίως τόν αυθόρμητισμόν ένός φυσικού φαινομένου. Ήσαν άποτέλεσμα γκανγκστερικής συνωμοσίας, ως και δικαστικώς έπιβεβαιώθη. 'Απόδειξις ότι οι δολοφονήσαντες τόν Γεωργιάδη δέν άφρασαν ίχνη. 'Όπερ σημαίνει ότι και μεγάλην πείραν διέθετον πολιτικών έγκλημάτων και εϋνοϊαν τύχης είχαν άσυνήθη, δι' ένα στενόν χώρον, ως ό κυπριακό, μέσα εις τόν όποιον όχι μόνον όλοι ννωρίζονται μεταξύ τους και άξιολογούται άμοιβαίως και συνεχώς, αλλά και δύσκολον είναι νά διαφύγη ό ένας της προσοχής του άλλου, ή νά τόν παραπλανήση, άφού όλος ό πληθυσμός είχαν εκπαιδευθή συνωμοτικώς διά νά άντισταθή εις την 'Αγγλικήν Κατοχήν, έπί μακρά έτη και άφού έπίσης ή εϋπαθής άνεξαρτησία δέν έχαλάρωσεν τό ένστικτον της έπαγρυπνήσεως.

• Έχομεν λοιπόν ένα κύκλωμα συνωμοσιών, με ύποκινήσιν ουδέποτε πλήρως διαλευκανθείσαν, αλλά με στόχον πάντοτε τόν ίδιον: τόν Πρόεδρον της Κυπριακής Δημοκρατίας, Μακάριον. Και έχομεν άλυσιδωτάς άντιδράσεις εις τας συνωμοσίας αυτές, ή εις τά προηγήματα νέων εκδηλώσεων, αίτινες, ως είναι ανθρώπινον, δέν ήμπορούν νά έπικαλεσθούν διά πάσαν περίπτωσιν, τό άλάθησασιν. 'Απεδείχθη λ.χ. έπισημής ή υπό του Μακαρίου εκλογή της στιγμής, διά την «συνταγματικήν μεταρρύθμισιν» ήτις άντί νά εύρη πρόσφορον έδαφος, συνήντησεν άγρίαν άδιαλλαξίαν και έμεθοδευθή εις χειρισμούς, τόνον άτυχείς, ώστε νά σχη-

ματισθούν τουρκικοί θύλακες και νά ένθαρρυνθούν περιοδικώς άνεξέλεγκτοι καταστάσεις.

Κάποιοι... κάπου...

• Κατά την σημερινήν ρευστήν φάσιν των εξελίξεων (άν και θα άναγνωρίσωμεν ότι κάθε φάσις κυπριακών εξελίξεων υπήρξεν εκ γεννητής ρευστή), ό Μακάριος διεκήρυξεν εις όλους τούς τόνους ότι άντιμετωπίζει νέαν άπειλήν, εκφράσας συνάμα την έλπίδα ότι θα την κατανικήση. Έκ των δεδομένων πάντως αυτών άνακύπτει ένα έρώτημα καιρίον: Διατί επιδιώκεται και εκ μέρους ποιών ή έξουδετέρωσις του Μακαρίου;... Τό Κυπριακό είναι πλέγμα συγκρομηών συμφερόντων. 'Όμως ουδέποτε άκούσαμεν ότι άπειλείται εκ τούτου ή ζωή των Πρωθυπουργών της 'Ελλάδος και της Τουρκίας ή των διαπραγματευτών κ.κ. Κληρίδη και Ντεκτάς ή των έν τή νήσω 'Ελλήνων και Τούρκων στρατιωτικών ήγητόρων.

• Ουδέποτε έλέχθη ή υπενοήθη εξ οιασδήποτε πλευρής ότι ένας εκ των προσωποποιημένων αυτών συντελεστών του Κυπριακού, εάν φύγη από την μέση, θα φθάσωμεν εις την λύσιν του προβλήματος. Δέν έπηρεσμήθη ροπή προς αυτόν τόν **ε ί δ ε χ θ ή π α ρ α λ ο γ ι σ μ ό ν**. 'Όστε διά νά είναι ό Μακάριος ό μόνος ζωντανός στόχος όλων των συνωμοσιών, τούτο σημαίνει ότι **κ ά π ο υ ο ι** κ ά π ο υ τόν θεωρούν εμπόδιον διά την προώθησιν λύσεως της άρεσκείας των. Και βυσσοδομούν την έξόντωσιν του, φυσικώς ή ίσως πολιτικώς, δι' έξοστρακισμόν εκ της έξουσίας. 'Όπερ δέν είναι πραγματοποιήσιμον τό νύ νυν έχον, διά της συνταγματικής διαδικασίας, εξ ής ηγηζούσιν αι έξουσιαί του.

• 'Ο Μακάριος έγινεν ή συνισταμένη των έχθρικών άντιδράσεων, διότι, ως Πρόεδρος άνεξαρτήτου κράτους της Κύπρου, θα έχη την τελευταίαν λέξιν — και αυτό είναι τό όπλον του — εις την διαλεκτικήν περιπέτειαν των ένδοκυπριακών προσπαθειών προς χάραξιν λύσεως. 'Όμως, ως είμαι εις θέσιν νά ννωρίζω, εξ όσων συνομιλιών είχα με τούς πρωταγωνιστάς του Κυπριακού δράματος, ούτε ό Μακάριος, ούτε ή τουρκοκυπριακή ήγεςία πιστεύει ότι αι

προσπάθειαι αύται είναι δυνατόν νά κάθουν εις όριστικόν τέρμα του κυπριακού άδιεξού 'Εκατέρωθεν διερευνάται τό σχήμα ένός μεταβιθ «μόντους θιβέντι» εξ ου άργότερον θα άναρσοϋν αι εύκαιρίαί διά νέας άγωνιστικάς διεκδική — εκ πάσης πλευρής — εις την ύπηρεσίαν προποθέσμων άντικειμενικών σκοπών. Πώς όμως έχη έλπίδας νά εύτυχήση ένας τόνον ύπερόδός 'Υμέναιος 'Αντιθέσεων;...

• Τίποτα τό θύσιμον δέν ήμπορεί νά πησ ή από περιστασιακάς διευθετήσεις, εάν μάλλον αύται άψηθήσουν κυνικώς τας άριθμητικάς άνάσεις του πληθυσμού και καταπατήσουν τά ιστορικάσια και τό εθνικόν αίσθημά του. Οιαδήποτε παρσις εκ της άρχής αυτής, σπερματώνει την διασιν της άσυνεννοησίας 'Ελληνοκυπριών και Τουρκοπριών, με όλους τούς κυμαίνοντους άντικτίπους τας σχέσεις 'Ελλάδος — Τουρκίας και κατ'έκτασιν εις την νοτιοανατολικήν πτέρυγα του ΝΑ. 'Όπερ έξηγει τό ένδιαφέρον όχι μόνον της Μόσχ, αλλά και του Πεκίνου, διά την έκβασιν του Κιόκου.

Ποϋ καταλήγουν.

• Σήμερον ό Μακάριος λέγει ότι άπειλεί και τό δεινότερον δι' αυτόν είναι ότι έλεσθαικαίται («έπιρκος της Φανερωμένης») όταν, ως βαταλος καλής θελήσεως άναζητεί τό **έ φ ι κ τ ι ν**, διά των ένδοκυπριακών συνομιλιών, ενώ τοιχοχόνως βάλλεται όταν ως 'Εθνώρχης, εις τό μνημόνον των ήρώων της Ε.Ο.Κ.Α., προσεύχεται διά την Ένωσιν. (Τού προσάπτουν ότι έτσι υπερόμευσε τας θέσεις βάσεις διά τόν έλληνοτουρκικόν διάλογον, να εις την άφρητριαν του διάλόγου, δέν έτέθη ό βάσις μόνον ό παραμερισμός της Ένώσεως, αλλάσι και διχοτομήσεως, υπέρ της όποιας έν τούτοις τάχθη δημοσίως ό ύπουργός 'Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Μπαγιοϋλκέν, όστις όμιλει περί «συνεταιρισμού» εξισομένου προς διχοτόμισιν, συμφώνως προτά πορίσματα των μέχρι τούδε συνομιλιών Κληση — Ντεκτάς).

• 'Αξιερωήσθησαν εις διατί άραγε όσάκις έξώφερε την λέξιν «Ένωσις» ό Μακάριος, ήν έσθηέλλα

άντιδράσεως, ενώ ουδόπως συμβαίνει τό ίδιον όταν την «Ένωσιν» άναπετάσση ως σημαίον ό Γρίβας, εύρισκόμενος ήδη υπό παταγώδες «ινκόννιτο» εις την νήσον. 'Ημείς πάντως πιστεύοντες ότι ύπ' άριθ. 1 έχθρός της κυπριακής υποθέσεως, δέν είναι ούτε ό Τούρκος, ούτε ό 'Αγγλος, άλλ' ή **Δ ι χ ό ν ο ι α** — εξ ής άναδύεται ως υποπρόϊον και πάσα συνωμοσία — δέν σκοπεύομεν νά υποθάλωμεν τας τεχνικάς μάλλον διαιρέσεις εις «μακαριακάς» και «γριβικούς». 'Αλλά θα έθελουτοφλούσαμεν εάν υποτιμούσαμεν την σημασίαν της «μυστηριώδους» παρουσίας του Γρίβα εις Κύπρον, άφού μάλιστα άπεριφράστως ό Μακάριος τού άποδίδει «άνταρτικας ομάδας» τας όποιας και θεωρεί ως άπειλήν, στρεφόμενην προς την κατεύθυνσιν του. ('Αντιθέτως ό ύφυπουργός 'Εξωτερικών κ. Παναγιωτάκος έδήλωσεν ότι ό Γρίβας έχει τό δικαίωμα νά κρύπτεται και εις ουδέμιαν παράνομον ένέρρειον προέθη. Εις την παρούσαν άνάλυσιν δέν σχολιάζομεν τά έπισημαινόμενα στοιχεία, φρονούντες ότι λυδία λίθος του Κυπριακού είναι ή συναντίληψις 'Αθηνών — Λευκωσίας, της όποιας ή άνατίναξις δύναται νά προσφέρη άπρόδλεπτα κέρδη εις τούς έχθρούς της εθνικής υποθέσεως).

• 'Υπό τας δημιουργηθείσας συνθήκας δέν θεωρούμεν άθών και όδολον ότι ό κ. Ντεκτάς εις την Λεμεσόν έδήλωσεν ότι Μακάριος και Γρίβας «μετέτριψαν την Κύπρον εις κυριόδαποθήκην, ή δε πυρκαϊά ποϋ είναι δυνατόν νά προκαλέσουν μπορεί νά περιτυλίξη και τούς Τουρκοκυπριούς». Ούτε άφήσαμεν άπαράτηρον τό άνακρινώθεν τού τουρκικού ύπουργείου 'Εξωτερικών ότι εις περιπτώσιν έπιθέσεως εναντίον των Τουρκοκυπριών θα ληφθούν άμέσως όλα τά μέτρα προστασίας της ζωής και της περιουσίας των. 'Αφού ξεύρουν ότι ουδείς προτίθεται νά τούς έπιτεθή, διατί τά λέγουσιν αυτά **τ ώ ρ α** :...

• Γεννάται εύλόγως ή ύποψία ότι ή τουρκική πολιτική έλλοχεύει, διά νά εκμεταλλευθή κάθε περίπτωση άναμετρήσεως μεταξύ του Μακαρίου και των άντιπάλων του. 'Εάν έξορμησιν εν άφροσύνη ένας συρμός έπισιοσίων και άντεπεισοδίων, άγνωστον ποιάν τροπήν θα λάβη ή κρίσις. 'Ενδέχεται και νά σκηνοθετηθούν εν μέσω συνχύσεως, υπό Τουρκοκυπριών έξετρεμιστών «προκλήσεις». Κατά τό παρελθόν παρόμοια γεγονότα παρ' όλίγον νά οδηγήσουν εις γενικωτέραν άνάφλεξιν. Αί **δ ι α δ ο χ ι κ α ί έ-**

κρήξεις συνήθως καταλήγουσιν είτε εις γενικωτέραν άνάφλεξιν, είτε εις κρημνώδεις συμβιβασμούς.

• 'Ας προσεθη ό πατριωτικός ιδεαλισμός του Γρίβα και ό άγνός εθνικός του όραματισμός δέν τόν προεφύλαξαν άλλοτε από τας παγίδας και τας ραδιουργίας μιας πολιτικής εκβραζομένης δι' ύπογειών ρευμάτων. Αί δοκιμασμένοι του άρεται ως άνδρός φιλοπάτριδος δέν ίσοροποϋνται πάντοτε πειστικώς με έγγυήσεις πολιτικής σκέψεως.

Μυστήριον καθ' ύποτροπήν

Πόλυσ λόγος γίνεται διά τό «μυστήριον» της έν κρυπτή παρουσίας του Διγενή εις την νήσον. 'Όμως ουδείς ένεθυμήθη ότι είναι «μυστήριον καθ' ύποτροπήν». Πρό έπταετίας είχομεν τά ίδια. Πάντως αι δύο έπιχειρήσεις παρουσιάζουν όμοιότητας και διαφορά των όποιών διαφωτιστική είναι ή έπισημάνσις:

1 Τόν Μάρτιον του 1964 άνεφάνη διά πρώτην φοράν εις την «Ουάσιγκτον Πόστ» τό σχέδιον της «Διπλής Ένώσεως», ενώ μετά διήμερον αι κυπριακά έφημερίδες άπέδιδαν τό σχέδιον εις βρεταννικάς έπινοήσεις. Εις τας 'Αθήνας εκ κυβερνητικής πηγής διευκρινίσθη τότε ότι θα ήτο άπαράδεκτος Ένωσις με έδσαφικά άνταλλάγματα εις τούς Τούρκους, διότι μια τοιαύτη Ένωσις θα άπετέλει ψευδώνυμον της διχοτομήσεως. (Τά περι 'Αιπλής Ένώσεως» έλαθον και τώρα δημοσιότητα εις τουρκικάς έφημερίδας και εις άμφιστόμους δηλώσεις του Ντεκτάς, όμως ουδαμόθεν υίοθετήθησαν έπισημώς).

2 Εις τας 22 'Ιουνίου 1964 αρχίζουν οι συνομιλίαι του Τούρκου πρωθυπουργού κ. 'Ινονού με τόν πρόεδρον Τζόνσον εις Ουάσιγκτων, ενώ άνταπόκρισις της παρισινής «Φιγκαρό» ύποστηρίζει ότι «ουδέμια πρόσδος ήμπορεί νά σημειωθή εάν δέν πεισθή ό Μακάριος επί της άνάγκης νά θέση τέρμα εις την κυριορχίαν της νήσου». Διότι, ως έξραφεν και ή άνταποκριτής της «Μόντ» εις Νέαν 'Υόρκην «ή

Ο ΓΡΙΒΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΟΣ

αμερικανική κυβέρνηση κατέληξε εις τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ προκρίθεισα κατὰ τὸ 1959 λύσις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου ὑπῆρξε πελώριον σφάλμα καὶ ἔχει χάσει κάθε λόγον ὑπόθεσως, ἀφοῦ Ἕλληνοκύπριοι καὶ Τουρκοκύπριοι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μὴ συμβιώσουν». (Τώρα προαναγγέλλεται ἐπίσκεψις τοῦ κ. Ἐρίμ εἰς Οὐάσιγκτον καὶ τὸ Κυπριακὸν θὰ περιληφθῇ εἰς τὰ θέματα τῶν συνομιλιῶν μὲ τὸν πρόεδρον Νίξον).

3 Τὸν ἴδιον αὐτὸν μῆνα — τὸν Ἰούνιον τοῦ 1964 — ἀπεβίβασθη μετὰ πάσης μυστικότητος ὁ Γρίβας εἰς Κύπρον πλαισιωμένος ἀπὸ ομάδας ἐμπιστων ὁπαδῶν του. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τότε ὄχι μόνον ἐδῆλωσεν ἄνοιον ἐπὶ τοῦ ἐγχειρηματός του, ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Κωστόπουλος ἐχαρακτήρισεν τὴν μετὰβασιν τοῦ Διγενῆ ὡς «λίαν ἀδάσιμον φήμην». Ὅμως μετὰ δήμερον ἐπεβεβαίωσε δημοσιογραφικὰς πληροφορίες, καθ' ἃς πράγματι ἐπῆγεν εἰς τὴν νῆσον κρυφίως, διότι διεφώνησε μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ Μακαρίου τὴν ἐρωτοτροποῦσαν πρὸς τὴν Μόσχαν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀντιπαρατέξῃ εἰς αὐτὴν, τὴν Ἐνωσιν. (Κατόπιν μετέβη εἰς Μόσχαν ὁ προσωπικὸς φίλος τοῦ Μακαρίου, Λυσσαρίδης καὶ ἕνας ὑπουργὸς τοῦ ἀποστάσας ἀπὸ τὸν Κρούτσωφ ἐγγράφον διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις δὲν θὰ μεῖνι εἰς τὸ περιθώριον, ἐάν ἦβλε ἐπιχειρηθῇ Διπλῆ Ἐνωσις. Τώρα δὲ ὡς γνωστόν, ὁ Μακάριος μετέβη εἰς Μόσχαν καὶ εἰς τὸ ἀνακινωθὲν τῶν συνομιλιῶν τὸ ἐκεῖ περιεληφθὲν διατύπωσις ὑποβόησεν ὅτι τὸ Κρεμλίνον θὰ ἀντιταχθῇ εἰς πᾶσαν ἀπειλὴν κατὰ τὴν 24ν ἀνεξαρτησίας τῆς νήσου).

4 Οἱ «Τάιμς» τὴν 24ην Ἰουνίου 1964 ἐχαρακτήρισαν τὸν σιωπηρὰν καὶ ὀρατὸν παρουσίαν τοῦ Γρίβα ὡς «μυστήριον» (χαρακτηρισμὸς ἐπαλαμβανόμενος τώρα εἰς τὸν διεθνή Τύπον). Διαδηλώσας μὲ τὸ σύνθημα «Ἐνωσις» μὲ ἔξαραι καὶ τῆς ἀντιστασιακῆς αἰγίλης τοῦ Διγενῆ εἶχον ὀργανωθῆ τότε εἰς τὴν νῆσον (ὅπως καὶ τώρα). Ὅταν ἀπεβίβασθη ὁ Γρίβας, ὑπὸ συνωμοτικὰς συνθήκας, πρὸ ἐπταετίας, εἰς τὴν Κύπρον δὲν εἶχε ἐπίσημον ἰδιότητα (ὅπως δὲν εἶχε οὔτε τώρα). Ἐλυσε τὴν σιωπὴν του διὰ διαγγέλματος τὴν 24ην Ἰουνίου, κατευσαστικὸν πρὸς τοὺς Τούρκους. (Παρά τὴν τηλεγραφηθεῖσαν τώρα ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Πρακτορείου πληροφορίαν ὅτι ὁ Γρίβας θὰ ἀπευθύνῃ διάγγελμα πρὸς τὸν λαόν, διὰ μανηντοανίας, ὁ σιωπηλὸς συνεχίζεται καὶ μενε πάντα ἀθέατος).

5 Ὁ Γρίβας ἐξῆλθεν ἀπὸ τοὺς κρυψώνας του τὴν 28ην Ἰουνίου 1964 ἐνώπιον συγκεντρώσεως 50.000 Κυπρίων καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Βουλὴν ὡς «ἀπόστολος τῆς Ἐνώσεως» ὡς εἶπεν καὶ «ὡς ἀγωνιστὴς ἔτοιμος νὰ πολεμήσῃ μέχρι θανάτου». Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι ἡ «Νταϊηλυ Χέραλντ» ἔγραφεν τότε ὅτι «ἡ Μεγάλη Βρεταννία θεωρεῖ σήμερον τὸν στρατηγὸν Γρίβα, τὸν ὑπ' ἄριθ. 1 ἐχθρὸ τῆς στῆν Κύπρον, ἔως χθές, ὡς τὸν πλέον ἐνδεδειγμένον ἄνδρα διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν εἰς τὴν ταραγμένην αὐτὴν νῆσον». Ἡ δὲ «Γκάρντιαν» ὑπεγράμμισεν ὅτι «ἡ ἀρίετις τοῦ Γρίβα εἰς Κύπρον θεωρεῖται ὑπὸ τῶν κυβερνητικῶν κύκλων τοῦ Λονδίνου, ὡς γεγονός ἀκόμη σημαντικώτερον ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεως τῶν δυνάμεων τοῦ Ο.Η.Ε. ἐκεῖ καὶ ὅτι «ἀποτελεῖ ὀρόσημον διὰ μιαν νέαν πολιτικὴν». Ταυτοχρόνως οἱ «Τάιμς τῆς Νέας Υόρκης» σχολιάζοντες τὰ συνήματα τοῦ Γρίβα τότε ἔγραφον ὅτι: «Ἡ Ἐνωσις μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἀσκεῖ μιαν τόσον ἰσχυρὴν συναισθηματικὴν νοητείαν μετα-Ἐῶν Ἕλληνοκυπρίων, ὡστε ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι μὲ τὴν προοπτικὴν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς οὗτοι θὰ παραιτηθῶν προθύμως ἀπὸ τῶν πλήρη καὶ ἀπεριόριστων ἐλεγχῶν τῆς νήσου» — δηλοῖ ὅτι θὰ ἐκχωροῦσαν μέρος τοῦ ἐλέγχου εἰς τοὺς Τουρκοκυπρίους, ὑπὸ ὡροφὴν διχοτομικῆν, ἐξεθμημένη μέχρι Διπλῆς Ἐνώσεως. Εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ ἀναδύεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ «Σχέδιον Ἀτσεσον».

6 Ὁ Μακάριος κατὰ τὸ 1964 δὲν ἐπέτυχεν, μολοντί τὸ δῆζητρον ἐπιμόνως, τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Γρίβα, ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Μολοντί ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς «Μόντ» στὸ Λονδίνο μετέδιδε ὅτι ἐκεῖ πιστεύεται ὅτι ὁ «Γρίβας θὰ ἐπιβληθῇ νηήγορα καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἀποκτήσῃ μεγαλύτεραν λαϊκὴν βάση ἀπὸ τὸν Μακάριον», ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας τοῦ ἔτεινε χεῖρα συνεργασίας. Ἡ προσφορὰ ἔνινε τότε δεκτὴ, ἂν καὶ σὲ κλίμα λυκοφίας. (Σήμερα ὁ Μακάριος ἂν καὶ ἀποδίδει τὴν ἀνώμαλον κατάστασιν «εἰς τὴν παράνομον καὶ ἀσυμωτικὴν παρουσίαν τοῦ Γρίβα - Διγενῆ», ἂν καὶ διεκρίνειον ἐπὶ «ἐὰν ὁ στρατηγὸς καὶ αἱ ομάδες του ἦβλεον ἐκδηλωθῇ καθ' ὁσονδῆπου δυναμικὸν τρόπον, θὰ ἀντιμετωπιθῇ δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων», ἐν τοῦτοις ἐχαρακτήρισεν ὡς «λίαν εὐπρόσδεκτον» τὴν δημοσίαν ἐμφάνισίν του, ἀρκεῖ νὰ ἐξήρχετο ἐκ τοῦ κρυψώνας του καὶ τὴν συνεργασίαν μαζί του, ἀρκεῖ νὰ ὑπῆρχεν ἔδαφος συνεννοήσεως».

7 Ὁ γαρβὸς τοῦ Ἰσμέτ Ἰνονοῦ δημοσιογράφος κ. Μεκνίν Τοκέρ εἰς ἕνα ἄρθρον του κατὰ τὸ 1964 ἐγράψαν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις πρέπει πλέον νὰ πεισθῇ ὅτι ὡρίμασεν ἡ στιγμὴ ἑνὸς «σοβαροῦ διαλόγου» μὲ τὴν κυβερνήσιν τῆς Ἀγκύρας. Ταυτοχρόνως ὁ Τούρκος πρωθυπουργὸς ἔστειλεν ἕνα μήνυμα πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καταγγέλλων τὸν Μακάριον ὡς ὑπεύθυνον τῆς ἐπιδεινώσεως τῶν ἑλληνοτουρκικῶν σχέσεων. (Ὁ κ. Μεκνίν Τοκέρ ἐπέλεξε καὶ τώρα διὰ νὰ λάβῃ συνέντευξιν εἰς Ἀθήνας ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Γεώργιον Παπαδόπουλον, κατόπι μνημμάτων τὰ ὅποια προηγήθησαν, διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ ἐπὶ ἀνωτάτου ἐπιπέδου. Πάντως, ἀφόπτεροι αἱ κυβερνήσεις υἱοθέτησαν τὴν «φόρμουλαν» τῶν ἐνδοκυπριακῶν συνομιλιῶν).

8 Ἐνώ εἰς τὸν ἀθηναϊκὸν Τύπον ἐδημοσιεύοντο θαλαὶ πληροφορίαι ὅτι ἐπίκειται προκήρυξις «ἀμέσου Ἐνώσεως» ἐκ μέρους τῶν Κοινοβουλίων

Ἑλλάδος - Κύπρου, τὸν Αὐγούστον τοῦ 1964 καὶ ἐνῶ εἶχαν ἔλθῃ στὴν δημοσιότητα λεπτομέρειες τοῦ «Σχεδίου Ἀτσεσον» διὰ παράλληλον παραχώρησιν τμήματος τοῦ κυπριακοῦ ἔδαφους στὴν Τουρκία, συνῆλθεν συμβούλιον Στέμματος, μὲ συμμετοχὴν καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν τῆς Κύπρου κ. Κυπριανοῦ. (Τώρα συνῆλθε συμβούλιον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀντιβασιλέως, Στρατηγοῦ κ. Ζωῆτάκη, κατόπι τῆς δημιουργηθείσης κρίσεως τῶν σχέσεων Ἀθηνῶν - Λευκωσίας, ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν ὁπλων τὰ ὅποια ὁ Μακάριος ἀρνεῖται νὰ παραδῶσῃ εἰς τὴν ἐθνοφυραὴν. Ἐνῶ ὁ Γρίβας ἐξακολουθεῖ κρυπτόμενος, ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ἀσσοσιέιτεν Πρές» τηλεγραφεῖ ὅτι ἐκεῖ «ὀργιάζουν αἱ φήμαι περὶ μιᾶς ἐπιχειρημένης ἐπιβολῆς διακανονισμοῦ (τοῦ Κυπριακοῦ) ὑπὸ τῶν ἐταίρων τοῦ Ν. Α.Τ.Ο., Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας μὲ τὰς εὐλογίας τῶν ΗΠΑ». Ὁ δὲ εὐρυσκόμος εἰς τὴν νῆσον γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης κ. Λ. Κόναις - Τόρινγκ προειδοποίησε τοὺς Κυπρίους, δῶ τῆς τηλεπόρσεως, ὅτι δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ χάσουν ἐν ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποφύγουν τὸν κίνδυνον μιᾶς ἐξωθεν λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ).

9 Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Μακαρίου ἐρριπεν τὸ βάρος τῆς πρὸς ἀποσῆσθιν μιᾶς ἀκρωτηριασμένης Ἐνώσεως κατὰ τὸ 1964. Ἀς σημειωθῇ ὅτι ὁ Μακάριος ἔνινε στόχος ἀγρίων ἐπιθέσεων ἀπὸ τὰς προσκειμένους τότε εἰς τὸν Γρίβα ἐφημερίδας «Ἐθνικὴ» καὶ «Συναγερμὸς». (Τώρα, ὡς γνωστόν, ἡ Κυβέρνησις Μακαρίου κατεμήνησε τὴν γριβικὴν ἐφημερίδα «Πατρις» διὰ τὴν ἄρθρογραφίαν τῆς ἀποδίδουσας εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον «ὀλεθρίας καὶ ἀντεθνικὰς πρωτοβουλίας» καὶ συνιστοῦσαν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἀθηνῶν «νὰ ἀρπάξῃ ἐκ τοῦ ὠτίου, κάθε ἐθνικὸς ἀτακτοῦντα»).

10 Εἰς τὰς 13 Αὐγούστου 1964 ὁ Γρίβας ἀπὸ στρατιωτικὸς σύμβουλος τοῦ Μακαρίου προήχθη εἰς διοικητὴν τῆς Ἐθνοφυρακῆς καὶ μετὰ δεκαπενθήμερον, τρεῖς ἐφημερίδες κυπριακῆς ἀπεκάλυπταν τὸ σχέδιον πραξικοπηματικῆς ἀνατροπῆς τοῦ Μακαρίου, διὰ τῆς συλλήψεώς του, τῆς ἐγκαθάρσεως «ἐπανάστατικῆς ἐξουσίας» καὶ τῆς κηρύξεως τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου. Ἡ κυβέρνησις τῆς Λευκωσίας δὲψευσεν τὸ τρίδυμον δημοσίευσμα. Μία θεμελιώδης δήλωσις τοῦ Μακαρίου, γενομένη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1964 «Φλοδοξία μου εἶναι νὰ ἐνώσω μὲ τὴν Ἑλλάδα τὸ σύνολον τῆς Κύπρου, καὶ ὄχι μόνον ἕνα τμήμα τῆς» ἐπανελήθη τὸ 1971. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κύπρου δὲν διεκρίνισεν διὰ τι ἐθεώρησε ἀναγκαῖον νὰ ἐπανεέλθῃ ἐπὶ τῆς δηλώσεως ταύτης.

Εἰκονογράφησεν μερικὰς μόνον ἀπὸ τὰς ὁμοιότητας καὶ τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν δύο ἐπιχειρήσεων «ὁ Γρίβας στὴν Κύπρον» κατὰ τὸ 1964 καὶ τὸ 1972. Ἀς προστεθῇ ὅτι:

- Τὸ δραματικὸν χρονικὸν τοῦ 1964 ἀπεκορυφώθη διὰ τοῦ βομβαρδισμοῦ ὑπὸ τῆς τουρκικῆς ἀεροπορίας κατὰ τὴν 7ην καὶ 9ην Αὐγούστου, κυπριακὸν χωρίων μὲ ὄμβρας ναπέλι καὶ ὀλοκλήρωθη διὰ τῆς ἀπορριψεως τοῦ Σχεδίου Ἀτσεσον, ἐκ μέρους τῶν Ἀθηνῶν, κατόπι τῆς ἀνυποχωρήτου στάσεως τοῦ Μακαρίου. Οὕτως ἐματαιώθη ἡ Διπλῆ Ἐνωσις, τὴν ὑστάτην στιγμὴν, παρ' ὅλον ὅτι εἶχε δοθῇ διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Νικολαρεῖζη καταφατικὴ ἀπάντησις εἰς τὸν μεσοαθητὴν τοῦ ΟΗΕ κ. Τουομάγια, ἀνακληθεῖσα μετὰ 48 ὥρας.

- Ἡ κυκλοθυμικὴ κρίσις τοῦ Κυπριακοῦ τώρα ἐντετάθη ἐν ὄψει τῶν νέων ἐνδοκυπριακῶν συνομιλιῶν, διὰ τὰς ὅποιας δὲν ὑπάρχουν περιθώρια ἀποτυχίας. Μεταξὺ ἔξενων διπλωματικῶν κύκλων ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίληψις ὅτι ἐὰν τὸ Κυπριακὸν δὲν προηρηθῇ ἀποφασιστικῶς τώρα, ὀπότε εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Ἀγκυραν, εὐρίσκονται ἐν τῇ ἔξουσίᾳ δύο κυβερνήσεις, μὲ ἐκτάκτους ἐξουσίας, θὰ ἀπολεσθῇ μιὰ ἀνεπανήλτους εὐκαιρία. Πάντως αἱ κυβερνήσεις τῶν δύο ὁμόρων κρατῶν, μολοντί ἐπέτυχον νὰ ἀμβλύνουν τὰς θέσεις γωνίας, εἰς τὰς ἑλληνοτουρκικὰς σχέσεις, ἐπροτίμησαν μέχρι στιγμῆς νὰ μὴ ἀπαγκιστρῶσιν τὸ πρόβλημα τοῦτο ἀπὸ τὸν ἐνδοκυπριακὸν διάλογον.

- Ἦδη ὁ Μακάριος ἀποδίδει ὀνομαστικῶς εἰς τὸν Γρίβα τὴν ἐναντίον του «συνωμοτικὴν» ἀπειλήν, ἡ δὲ ἐντασις τῶν σχέσεων Ἀθηνῶν - Λευκωσίας γίνεται ἐπίσημως ἐκδηλος — ἂν καὶ ἐκατέρωθεν νοεῖται πόσον σοβαρῶς θὰ ἐκλόνιζε, κάθε ρῆξις, τὸ ἐθνικὸν μέτωπον ἐπὶ τοῦ Κυπριακοῦ. Ἐξ ἄλλου καὶ ὁ χειρότερος ἐχθρὸς τοῦ Γρίβα δὲν θὰ τοῦ ἀπέδιδε ἐπὶ ἐκ προσωπικῆς ματαιοδοξίας ὀρωμμένως, θὰ ἀφίνετο ἐν τέλει νὰ ἐμπλακῇ εἰς θολὰς πατρῷους σχέδια, ἀπερναζόμενα χαώδεις καταστάσεις. Ὅταν βέλται εἰς τὸ κατώφλιον τῶν ἐνδοκυπριακῶν συνομιλιῶν ὀρθοῦται ἡ ἐπιταγὴ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς φρονήσεως.

- Ὅμως ἡ ἀξία τῶν λογικῶν αὐτῶν διαπιστώσεων γίνεται ἀσάθηθς ἀπ' ὅτου τὸ παιγνίδι τῶν πιέσεων, τῶν τῆσ ἀντοχῆς καὶ τῶν δοκιμαστικῶν ἐλιγμῶν εἰς τὸ Κυπριακὸν ἐκτεθεῖ εἰς τοὺς κινδύνους ἐνοκινητῶν ὀλοκλήριων, τῶν ὁποίων τὴν γεῦσιν ἐδοκίμασεν ἡ Κύπρος, κατὰ τὸ παρελθόν. Τὸ ἐνοτικτὸ αὐτοσυνητήρησεν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἡγεσίας του εἶναι τόσο οὐδέ, ὡστε θὰ τὸν προφυλάξῃ ἐξ αὐτοῦ τοῦ συμπλέγματος μηχανοραφίων, τῶν παγιδῶν, τῶν τεχνασμάτων, τῶν ἐπιδόξων πραξικοπημάτων, ἐμπνευσμένων εἴτε ἐξ Ἀνατολῶν, εἴτε ἐκ Δυσμῶν καὶ στρεφόμενων ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς φυσιογνωμίας τῆς Κύπρου καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς ἐπικρατείας τῆς.